

AVGJØRELSE I NASJONAL TVISTELØSNINGSNEMND FOR HELSE- OG OMSORGSSEKTOREN

Sak nr.: 41/2026, **Helsedir sak:** 25/37370

Dato: 20.01.2026

Tvisteløsningsnemnda for helse- og omsorgssektoren: Lars Marius Heggberget (leder), Dordi Flormælen (nestleder), Alice Beate Andersgaard (administrerende direktør, Sykehuset Innlandet – Helse Sør-Øst RHF), Jostein Aanestad (kommunedirektør, Øystre Slidre kommune), Hanne Margrethe Slotsvik (kommuneadvokat, Øvre Eiker kommune).

Parter: X kommune og Y HF

Sammendrag: Saken gjaldt en pasient som var innlagt på sykehuset og hadde behov for helse- og omsorgstjenester fra kommunen etter utskrivning. Da sykehuset meldte pasienten som utskrivningsklar ga kommunen tilbakemelding om at et helse- og omsorgstilbud ved korttidsopphold på helseinstitusjon stod klart for pasienten. Pasienten hadde et sterkt ønske om utskrivning til eget hjem, men kommunen hadde ikke anledning til å tilrettelegge hjemmet på forsvarlig måte i samsvar med pasientens behov før påfølgende uke. Pasienten ønsket ikke å skrives ut til korttidsoppholdet på helseinstitusjon som ble tilbudt av kommunen, og ble værende innlagt på sykehuset frem til kommunen hadde tilrettelagt boligen påfølgende uke. Sykehuset krevde betaling for overliggenderdøgn. Tvisteløsningsnemnda kom til at det ikke forelå betalingsplikt for kommunen etter forskrift om kommunal betaling for utskrivningsklare pasienter («Forskriften»). Kommunen hadde meldt fra om at et kommunalt tilbud stod klart til å ta imot pasienten, jf. Forskriften § 12. At sykehuset hadde etterkommet pasientens ønske om å utsette utskrivning til et kommunalt tilbud i pasientens egen bolig stod klart, var sykehusets egen beslutning og røkket ikke ved Forskriftens regulering av betalingsansvaret for utskrivningsklare pasienter. Partene var enige om at Forskriftens øvrige vilkår var oppfylt, og kommunen ble dermed fritatt for betalingsansvar.

Saksforhold: Pasienten var innlagt på sykehus i Y HF med brudd og påfølgende operasjon. X kommune ble den 31.03.2025 varslet om innlagt pasient. Samme dag fikk kommunen tilsendt opplysninger om pasientens skisserte behov for utstyr ved utskrivning. I samme melding er det opplyst om forventet økning i hjelpebehov til stell og måltider. Kommunen besvarte meldingen samme dag med at pasientens bolig måtte kartlegges for tilrettelegging, og at det allerede var kjent at dørstokken til badet var for høy for dørstokkelimator.

Den 02.04.2025 mottok kommunen oppdaterte helseopplysninger, der det fremgår at pasienten bor alene og har økt hjelpebehov sammenlignet med allerede tilbudte tjenester fra hjemmesykepleien. Det ble skissert behov for bistand til stell og forflytning, samt tilrettelegging av måltider. Det ble opplyst i meldingen at antatt dato for når pasienten ville være utskrivningsklar var 03.05.2025 eller 04.05.2025.

Den 03.04.2025 mottok kommunen oppdaterte helseopplysninger. Der ble det opplyst at pasienten hadde sterkt ønske om å komme hjem, og ikke ønsket korttidsopphold på helseinstitusjon. Det ble samtidig skissert nødvendige hjelpemidler i hjemmet, herunder prekestol, arbeidsstol, toalettforhøyer og dusjstol. Tentativ utskrivningsdato var satt til 04.04.2025. Kommunen besvarte meldingen samme dag, og opplyste at det ville være krevende for kommunen å etablere nødvendige hjelpemidler innen fredag ettermiddag, og tilbød derfor korttidsopphold over helgen før hjemreise.

Den 04.04.2025 kl. 09.56 ble pasienten meldt utskrivningsklar av helseforetaket. Kommunen besvarte meldingen samme dag kl. 10.13, og opplyste at tilbud om korttidsopphold i X omsorgssenter stod klart for pasienten. Et forsvarlig hjemmebasert helsetilbud ville kunne etableres i starten av påfølgende uke.

Senere samme dag, kl. 12.13 besvarte helseforetaket meldingen. Det ble vist til flere samtaler mellom sykepleiere og pasienten om overføring til X omsorgssenter i påvente av hjemmebaserte tjenester.

Pasienten ønsket likevel å bli skrevet ut til eget hjem. I meldingen forespurte helseforetaket kommunen om det ville være mulig å ta imot pasienten i hjemmet samme dag for å ivareta pasientens eget ønske.

Kommunen besvarte meldingen kl. 13.10, og informerte om at kommunen ikke hadde anledning til å ta imot pasienten i hjemmet før påfølgende uke, og at kommunen heller ikke ville betale for overliggerdøgn når kommunen hadde et forsvarlig helsetilbud stående klart for pasienten. Kommunen opplyste at tilbudet om korttidsopphold ble opprettholdt.

Helseforetaket sendte melding kl. 13.40 og opplyste at pasienten ville bli liggende på sykehus med status utskrivningsklar, og etterspurte informasjon om hvilken dato kommunen hadde anledning til å ta imot pasienten i hjemmet.

Den 07.04.2025 sendte kommunen melding til helseforetaket, og redegjorde for kommunens vurderinger av forsvarlig helsehjelp for pasienten i egen bolig. Kommunen viste til at det var kommunens ansvar å tilby forsvarlig helsehjelp, og til å beslutte det nærmere innholdet i tilbudet.

Senere samme dag sendte helseforetaket forespørsel om status/plan for utskrivning. Det ble vist til dialog mellom pasientens pårørende og kommune om å få plass sykeseng og toalettstol i pasientens bolig den påfølgende dag. Helseforetaket forespurte hvilket avreisetidspunkt som var aktuelt fra sykehuset. Kommunen besvarte meldingen den 08.04.2025 og opplyste at pasientens bolig ville være klar for mottak av pasienten samme dag. Senere mottok kommunen oppdaterte helseopplysninger.

Pasienten ble utskrevet den 08.04.2025. Helseforetaket har i etterkant fakturert kommunen for overliggerdøgn fra pasienten ble meldt utskrivningsklar den 04.04.2025 frem til pasienten ble skrevet ut. Kommunen har bestridt betalingskravet.

Partene har i henhold til samarbeidsavtale behandlet saken i strategisk samarbeidsutvalg i Helsefellesskapet Y, som i møte den 18.09.2025 rådet partene til å sende saken inn til Tvisteløsningsnemnda for helse- og omsorgssektoren.

X kommune har i det vesentlige vist til at partene er enige om at pasienten var utskrivningsklar den 04.04.2025, men bestrider betalingsplikt siden kommunen stod klar til å ta imot pasienten og hadde varslet helseforetaket om dette. Kommunen har vist til partenes samarbeidsavtale, tjenesteavtale 5 punkt 7.2 og anført at kommunen har oppfylt sine plikter etter både tjenesteavtalen og Forskriften § 13.

Y HF har i det vesentlige vist til at kommunens betalingsplikt inntreffer fra den dag pasienten meldes utskrivningsklar og kommunen ikke tar imot pasienten. Helseforetaket har vist til at det er lege i spesialisthelsetjeneste som vurderer om pasienten er utskrivningsklar, og så fremt dette er meldt til kommunen etter gjeldende regelverk så inntreffer kommunens betalingsansvar. Helseforetaket har videre vist til at spesialisthelsetjenesten ikke kan overføre pasienten til kommunen før kommunen har bekreftet at et kommunalt helse- og omsorgstilbud står klart, jf. Forskriften § 12. Helseforetaket har vist til at det ikke påvirker betalingsansvaret til kommunen hvorvidt årsaken til at kommunen ikke kan ta imot pasienten, kan tilskrives forhold hos kommunen selv, pasienten eller begge to.

Tvisteløsningsnemnda bemerker: Tvisten gjelder betaling etter forskrift om kommunal betaling for utskrivningsklare pasienter kapittel 3. Kapittel 6 i tvisteløsningsnemndas saksbehandlingsregler får anvendelse ved tvisteløsningsnemndas behandling av saken.

Spørsmålet i saken er om kommunen er betalingspliktig for overliggerdøgn etter at pasienten ble værende på sykehuset, fordi pasienten ikke ønsket utskrivning til det helse- og omsorgstilbudet kommunen hadde tilbudt.

Partene har inngått Samarbeidsavtale med delavtaler. Partene har deriblant inngått *Tjenesteavtale 5 – Ansvars- og oppgavefordeling i samband med opphold, behandling og utskrivning av pasienter fra*

helseføretaket, som treng kommunale tenester etter utskriving. I henhold til Tjenesteavtale 5 punkt 3.1 er formålet med avtalen:

«Avtalen skal medverke til at pasientar og brukarar får eit heilskapleg tilbod om helse- og omsorgstenester ved å

- avklare helseføretaket og kommunen sitt ansvar, slik at pasientar og pårørande opplever ei best mogleg samanhengande helseteneste.*
- sikre effektiv, korrekt og sikker informasjonsflyt mellom og innafor ulike behandlings- og omsorgsstadar.*
- syte for at helsehjelp vert utført på rett stad.*
- redusere risiko for uheldige hendingar.»*

Partenes plikter for utskrivningsklare pasienter er regulert i Tjenesteavtale 5 punkt 8. I Tjenesteavtale 5 punkt 4 er det angitt følgende definisjon av utskrivningsklar pasient i bestemmelsens første avsnitt:

«Ein pasient er utskrivningsklar når lege eller psykolog i helseføretaket vurderer at det ikkje er behov for ytterlegare behandling i spesialisthelsetenesta. Avgjerda skal vere basert på ei individuell helsefagleg vurdering og bør vere tverrfagleg når pasienten har behov for samansette og koordinerte tenester»

Definisjonen tilsvarer slik definisjonen av utskrivningsklar pasient etter Forskriften § 9 lød før forskriftssending av 22. desember 2016 nr. 1871, som trådte i kraft 1. januar 2017, der vurderingstemaet ble presisert til om pasienten har *«behov for ytterligere behandling ved døgnopphold i helseinstitusjonen»* (tvisteløsningsnemndas understreking). Tvisteløsningsnemnda legger til grunn at forskjellen ikke har betydning for foreliggende sak. Partene er enige om at vilkårene for at pasienten var utskrivningsklar etter Forskriften § 9 og partenes samarbeidsavtale var oppfylt da pasienten ble meldt utskrivningsklar.

Partenes samarbeidsavtale inneholder ikke noen særbestemmelser for kommunens betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter. Hvorvidt kommunens betalingsplikt har inntruffet eller ikke, beror etter dette først og fremst på om vilkårene i Forskriften er oppfylt.

Det følger av Forskriften § 13 første og andre ledd:

«Kommunen skal betale for utskrivningsklare pasienter som er innlagt på døgnopphold i helseinstitusjon omfattet av spesialisthelsetjenesteloven i påvente av et kommunalt helse- og omsorgstjenestetilbud.

For pasienter som mottar helsehjelp inntreer betalingsplikten fra og med det døgnet pasienten blir erklært utskrivningsklar og vilkårene i § 8 til § 10 er oppfylt, og kommunen har gitt beskjed om at den ikke kan ta imot pasienten. Betalingsplikten inntreer også dersom kommunen ikke har svart på varselet etter § 10 om utskrivningsklar pasient.»

Partene er enige om at vilkårene i Forskriften §§ 8-10 var oppfylt da pasienten ble meldt utskrivningsklar. Uenigheten knytter seg til hvorvidt kommunen hadde meldt fra om at kommunalt tilbud stod klart til å ta imot pasienten.

I henhold til Forskriften § 12 kan sykehuset overføre en utskrivningsklar pasient når kommunen har bekreftet at et kommunalt helse- og omsorgstjenestetilbud til pasienten er klart. Samme dag som pasienten ble meldt utskrivningsklar av helseføretaket, opplyste kommunen at et korttidsopphold i helseinstitusjon stod klart for pasienten. Tvisteløsningsnemnda legger derfor til grunn at vilkåret i Forskriften § 12 var oppfylt. Partenes samarbeidsavtale inneholder ikke bestemmelser som fraviker fra

regelen i Forskriften § 12. Utgangspunktet er derfor at det ikke foreligger betalingsplikt for kommunen etter Forskriften eller partenes samarbeidsavtale.

Det er på det rene at pasienten likevel ble værende innlagt på sykehuset frem til kommunen hadde klart hjelpetilbud i pasientens eget hjem og kunne ta imot pasienten i egen bolig den 08.04.2025. Tvisteløsningsnemnda legger til grunn at årsaken til at utskrivningen ble utsatt, skyldes at sykehuset etterkom pasientens ønske om ikke å bli overført til kommunal helseinstitusjon. Utskrivning ble først gjennomført etter at kommunen hadde etablert et helse- og omsorgstilbud i pasientens bolig. Spørsmålet er hvilken betydning sykehusets beslutning om å etterkomme pasientens ønske skal ha for kommunens betalingsplikt.

Tvisteløsningsnemnda bemerker at det tilligger kommunen å ta stilling til hvilket førstelinjetilbud som skal tilbys i det enkelte tilfellet på bakgrunn av spesialisthelsetjenestens beskrivelse av pasientens medisinskfaglige behov. Det er kommunens ansvar etter helse- og omsorgstjenesteloven at helsehjelp som tilbys pasienten er forsvarlig. Dette prinsippet er også nedfelt i Tjenesteavtale 5 punkt 7.2. Partene har med andre ord ikke avtalt noen annen ordning enn det som gjelder generelt om ansvarsfordelingen mellom spesialisthelsetjeneste og den kommunale helse- og omsorgstjenesten.

Tvisteløsningsnemnda presiserer at kommunale helse- og omsorgstjenester som hovedregel er frivillige, slik at det vil være opp til pasienten å avgjøre om tilbudet skal benyttes. I dette tilfellet valgte sykehuset å etterkomme pasientens ønske om å bli på sykehuset inntil et hjemmebasert kommunalt tilbud sto klart, selv om det forelå et kommunalt korttidstilbud. Saken skiller seg i så måte fra tidligere saker som tvisteløsningsnemnda har behandlet, jf. sakene 31/2023 og 14/2015. Tvisteløsningsnemnda kan imidlertid ikke se at denne forskjellen får innvirkning på kommunens betalingsansvar i saken. Det hører til kommunen å vurdere hva som er et forsvarlig helsetilbud for pasienten innenfor den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Dersom pasienten er uenig i tilbudet fra kommunen, kan dette påklages til Statsforvalteren. Forskriftens regulering av betalingsansvar gjelder imidlertid kun frem til kommunen har gitt tilbakemelding om at et kommunalt helse- og omsorgstilbud står klart.

I dette tilfellet har kommunen vurdert og tilbudt et forsvarlig helsetilbud, og meldt fra om at dette stod klart da pasienten ble meldt utskrivningsklar. At sykehuset har etterkommet pasientens ønske om å utsette utskrivning til et kommunalt tilbud i pasientens egen bolig stod klart, er sykehusets egen beslutning og røkkes ikke ved Forskriftens regulering av betalingsansvaret for utskrivningsklare pasienter. I så måte har saken likhetstrekk med sak 31/2023, der kommunen ikke fikk betalingsplikt når et tilbud stod klart, selv om sykehuset var uenig i dette tilbudet.

Helseforetaket har etter dette ikke krav på betaling for overliggerdøgn fra pasienten ble meldt utskrivningsklar til pasienten ble skrevet ut til egen bolig.

Tvisteløsningsnemndas konklusjon er etter dette:

Y HF har ikke krav på betaling for overliggerdøgn for perioden 04.04.2025 – 08.04.2025.

Oslo, 20.01.2026

Lars Marius Heggberget

Dordi Flormælen

Alice Beate Andersgaard

Jostein Aanestad

Hanne Margrete Slotsvik